

Nyere rettspraksis i personskaderetten

1

«De fire vilkår»

– oppdatering og utviklingstendenser i lys av siste års rettspraksis

nft Nordisk Forsikringstidsskrift

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten – en populærvitenskapelig fremstilling av generelle regler og de særskilte kriterier for vurdering av nakkeskelskader

Artikkelen gir en populærvitenskapelig fremstilling av de enkelte reglene om årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten. Det blir en utførlig gjennomgang av rettspraksis og forskningsresultater som viser at årsakssammenheng, årsakssammenheng, årsakssammenheng og årsakssammenheng er avgjørende for vurdering av årsakssammenheng. Det blir en utførlig gjennomgang av rettspraksis og forskningsresultater som viser at årsakssammenheng, årsakssammenheng, årsakssammenheng og årsakssammenheng er avgjørende for vurdering av årsakssammenheng.

Professor dr. juris Morten Kjelland

2

<p>Siste utgave Les direkte på nettet eller skriv ut artiklene</p>	<p>Søk Artikkel Bruk søkefeltet eller søk f. eks kategori og språk</p>	<p>Kontakt oss Kontaktinformasjon og informasjon om Nft.no</p>	<p>Aktuelt Forsikringsforeningenes andre tilbud</p>
---	---	---	--

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten – en populærvitenskapelig fremstilling av generelle regler og de særskilte kriterier for vurdering av nakkeslengskader

Artikkelen gir en populærvitenskapelig fremstilling av de norske reglene om årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten, slik disse er utviklet i rettspraksis og retts teori. Forfatteren presenterer en oversikt over årsaksvurderingens «kronologi», som presiseres og illustreres for de enkelte årsaksreglene. Forfatteren går gjennom de materielle reglene om faktisk og rettslig årsakssammenheng, samt gir en oversikt over bevisvurderingen. Her beskrives både generelle bevisprinsipper og de fire spesifikke beviskriteriene for nakkeslengskader, «de fire vilkår». Disse blir plassert i forhold til tradisjonelle rettsfigurer som betingelseslæren og «realisasjonslæren». Forfatteren forklarer også sitt begrep «forløpskriteriet», som er utviklet for å beskrive et element i det fjerde av «de fire vilkår» (nakkeslengkriteriene) om forenlig sykdomsbilde. Det samme gjelder begrepet «resirkulering», som fanger inn en sammenheng mellom bevisvurdering av faktisk årsakssammenheng og adekvans. Til slutt belyses spørsmålet om «de fire vilkår» kan overføres til andre skadesituasjoner enn nakkeslengskader. Forfatteren videreutvikler figurer og andre pedagogiske hjelpemidler. Disse er ment som et verktøy for å analysere og formidle årsaks- og bevisreglene. Fremstillingen er basert på en oppdatert analyse av forfatterens doktoravhandling og andre arbeider, og belyser også en rekke grensesnitt mellom juss og medisin. En slik integrasjon kan bidra til rettsutvikling og større rettsikkerhet.

De medisinske sidene i artikkelen ble kvalitetssikret av professorene Lars Jacob Stovner og Helge J.

FORFATTER

Morten Kjelland

FACTS

Utgave: 1 /2020
Språk: Norsk
Kategorier: Forsikringsmedisin, Skadeforsikring

SHARE ARTICLE

Gilla Bli den första av dina vänner att gilla det här.

Print this article

3

De 4 nakkeslengkriteriene – to fellesspørsmål

Absolutte vilkår eller kun momenter i en helhetsvurdering?

Overføringsverdi til andre skadetyper enn nakkeslengskader

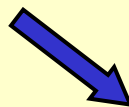
4

De 4 nakkeslengkriteriene

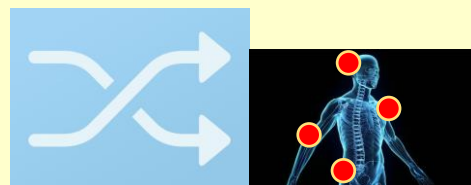
– to fellesspørsmål

Absolutte vilkår
eller kun
momenter i en helhetsvurdering?

Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader

5

Serveringsvogn (LB-2018-163158)

Borgarting lagmannsrett 13. januar 2020

✓ Skadens lokalisering: Kneskade

✓ Lagmannsretten legger ikke til grunn kriteriene som kommer til uttrykk i nakkeslengdommene ved bedømmelsen av årsakssammenheng i saken her. Disse kriteriene er utviklet med sikte på en annen diagnose enn i vår sak. Saken her er sammenlignbar med situasjonen i Rt-2007-1370 («Prolaps»), hvor det ikke lå til grunn noen faglig konsensus om forholdet mellom skadetyper og et tidligere traume.»

✓ Utfall: Ikke årsakssammenheng

Hendelsen fra 2008: For uvesentlig

Hendelsen fra 2010: Andre årsaker (artrose)

6

Stillasfall (LA-2019-72672)

Agder lagmannsrett 5. desember 2019

Skadens lokalisering: Hofte, bekken, albue, skulder mv.

Domssitat: «Lagmannsretten er enig med ankemotparten i at den fysiske skaden A fikk etter fallulykken i 2015 var begrenset til skade på biologisk vev (bløtvevsskade). Riktignok fikk han brukket ribben, men denne skaden leget seg selv. Å trekke en sammenligning med rettspraksis vedrørende nakkeslengskader kan derfor ha en relevans, selv om skaden/traumet rammet andre deler av kroppen.»

Utfall: Ikke årsakssammenheng

(ikke plausibelt traumatologisk forløp; helsetilstanden i stor grad kun en fortsettelse av tidligere plager)

7

Overføringsverdier

av «de fire vilkår» til andre skadetyper enn nakkeslengskader

Sandkasselokk (LB-2017-113622)

McDonald's (LA-2018-142334)

Serveringsvogn (LB-2018-163158)

Hasvik (LH-2018-36800)

Varebur (LB-2018-171251)

Bergingsbil (LH-2017-197262)

Stillasfall (LA-2019-72672)

Pleieassistent (LB-2016-142935)

Betongelement (LA-2018-4197)

Tavle (LH-2018-131771)

Knappentunnelen (LG-2018-71273)

8

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- 1 Skadeevne
- 2 Akuttsymptomer
- 3 Brosymptomer
- 4 Forenlighet

11

Skadeevne

– individuelle forhold: relativisering av skadeevne-kriteriet

Medisinske sårbarhetsfaktorer

Situasjonsbetingede faktorer – person

Situasjonsbetingede faktorer – bil

12

Medisinske sårbarhetsfaktorer

- ☑ Degenerative forandringer (se generelle uttalelser i Nakkesleng I-dommen Rt. 1998 s. 1565)
- ☑ Svekkelser på grunn av tidligere plager (f.eks. LA-2017-83342, LB-2009-156512)
- ☑ Lang og tynn hals (f.eks. LA-2017-83342)

Situasjonsbetingede faktorer – person

- ☑ Uforberedt på sammenstøtet (f.eks. LB-2018-133926, LA-2017-83342, LB-2008-104766-2)
- ☑ Satt vridd i kollisjonsøyeblikket (f.eks. LA-2017-83342)
- ☑ Satt med avstand fra seteryggen (f.eks. LA-2017-83342)

Situasjonsbetingede faktorer – bil

- ☑ Om nakkestøtten er riktig innstilt (f.eks. Nakkesleng I Rt. 1998 s. 1565, LB-2008-104766-2 og LB-2006-124947)
- ☑ Bilsetes egenskaper (f.eks. Nakkesleng III Rt. 2000 s. 418)
- ☑ Tilhengerfeste, gir mer kontant støt (se f.eks. LB-2005-159982). Ofte allerede hensyntatt ved fastsettelse av hastighetsendring
- ☑ Underride-kollisjon, gir lavere hastighetsendring (f.eks. LB-2008-104766-2). Ofte allerede hensyntatt ved fastsettelse av hastighetsendring

13

Mindre enn 5 km/t

Normalt ingen skadeevne (men konkret vurdering, også av om skadelidte har ev. andre skader enn nakkeslengskader)

Normalt ingen ytterligere drøftelse; frifinnelse av påstått skadevolder

Se bl.a. Semitrailer (LB-2017-36918)

Wire-trommel (LH-2017-197262)

5–9 km/t

Kan foreligge skadeevne; lite forskning om «normalskadeevnen» – sentralt vurderingstema: individual-skadeevnen (senket terskel for skadeevne)

Skadelidte har bevisbyrden for slike forhold (sårbarhetsfaktorer)

Uvesentlighet og adekvans kan avgrense ansvaret særlig i nedre del av intervallet 5-7 km/t (se LA-2005-17144, LE-2006-7569, LB-2016-199906)

Kommer ansvarshendelsen i bakgrunnen kan det tidsbegrense ansvaret (Nakkesleng II, Rt. 1999 s. 1473)

10-15 km/t

14

Skadeevne

– resirkuleringsfenomenet

Flåttenbakken (LB-2016-199906)

«Utgangspunktet i denne saken var en kollisjon fra siden i lav hastighet [mellom 6,7 og 8,7 km/t hastighetsendring]. Kollisjonskreftene som A har vært utsatt for, og som hun var forberedt på, var moderate og helt i nedre sjikt av hva som kan tenkes å gi varige skader. Påregnelig følge av dette ville vært en begrenset medisinsk skade med tilsvarende begrensede konsekvenser for ervervsevne. Lagmannsretten betviler ikke at A er blitt ervervsufør på bakgrunn av nakkesmerter og hodepine m.v. ... For A er det naturlig å knytte dette til den opprinnelige ulykken idet dette gir en forståelig forklaring på den situasjonen hun har kommet i. ...

Etter lagmannsrettens syn er imidlertid As sykdomsforløp i perioden etter at hun på nytt ble sykmeldt i april 2008 så uvanlig og de senere plager så fjerne i forhold til det opprinnelige og beskjedne sammenstøtet 18. august 2006, og så avledet i forhold til den begrensede bløtdelsskade som da inntraff, at det ikke er rimelig å pålegge If ansvar. Det vises til den tilsvarende vurdering fra Høyesterett i Rt-2000-418 ([nakkesleng III]) side 434, og også til Rt-2010-1547 ([nakkesleng IV]) avsnitt 68.»

15

Mindre enn 5 km/t	5-9 km/t	10–15 km/t
<p>Normalt ingen skadeevne (men konkret vurdering, også av om skadelidte har ev. andre skader enn nakkeslengskader)</p>	<p>Kan foreligge skadeevne; lite forskning om «normalskadeevnen» – sentralt vurderingstema: individual-skadeevnen (senket terskel for skadeevne)</p>	<p>Normalt skadeevne, sml. Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565) Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547) Sensitisering (HR-2018-557-A)</p>
<p>Normalt ingen ytterligere drøftelse; frifinnelse av påstått skadevolder</p>	<p>Skadelidte har bevisbyrden for slike forhold (sårbarhetsfaktorer)</p>	<p>Bristende adekvans eller for uvesentlig normalt kan – etter en konkret vurdering – bli resultatet ved <u>etterfølgende</u> psyko-sosiale, intervensjonerende faktorer, sml.</p>
<p>Se bl.a. Semitrailer (LB-2017-36918)</p> <p>Wire-trommel (LH-2017-197262)</p>	<p>Uvesentlighet og adekvans kan avgrense ansvaret særlig i nedre del av intervallet 5-7 km/t (se LE-2006-7569, LA-2005-17144, LH-2006-159638)</p> <p>Kommer ansvarshendelsen i bakgrunnen kan det tidsbegrense ansvaret (Nakkesleng II, Rt. 1999 s. 1473)</p>	<p>Nakkesleng III (Rt. 2000 s. 418) Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)</p>

16

Aktiv forelesningsdel

Diskuter to og to om «de fire vilkår» skal (eller kan) vurderes

- **hver for seg & isolert:** skadeevne | akutt | bro | forenlighet

eller

- **samlet & vekselvis:** skadeevne ↔ akutt ↔ bro ↔ forenlighet

17

Skadeevne

– sammenheng med øvrige kriterier?

Helsfyr/Etterstad (LB-2018-188881, avsagt 3. februar 2020)

«Hendelsens skadeevne, akuttsymptomer og brosymptomer er separate vilkår som etter høyesterettspraksis alle må være oppfylt for at det er tilstrekkelig årsakssammenheng mellom hendelse og eventuell skade. At ett eller begge av de to siste vilkårene er oppfylt, kan da ikke utgjøre begrunnelsen for at det første er oppfylt.»

Semitrailer (LB-2017-36918)

«Lagmannsretten bemerker at det er dokumentert at A hadde relevante akuttsymptomer, og A har anført at disse må vektlegges ved vurderingen av ulykkens skadeevne. Slik saken er opplyst, finner imidlertid ikke lagmannsretten å kunne legge avgjørende vekt på dette i vurderingen av ulykkens skadeevne. Etter lagmannsrettens skjønn, kan ulykken ha gitt A akuttsymptomer uten at det innebærer at hun var påført en varig skade. Det vises særlig til professor Lundars erklæring og forklaring ...»

18

Skadeevne

– sammenheng med øvrige kriterier?

Torghatten Nord (LH-2019-30504, avsagt 11. desember 2019)

«Den generelle skadeevnen må imidlertid ses i sammenheng med de skader og akuttsymptomer som ble påvist de første dagene etter hendelsen.»

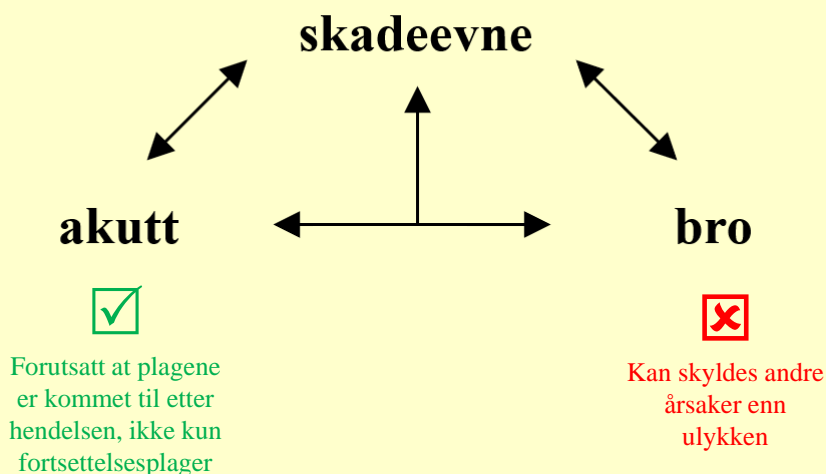
Y-krysskollisjon (LB-2008-147857)

«Flertallet mener at det i vurderingen av om påkjørselen hadde skadeevne må legges stor vekt på at det etter uhellet ble konstatert akuttsymptomer, ... Selv om sammenfall i tid ikke nødvendigvis sier noe om årsakssammenhengen, mener flertallet at det har formodningen mot seg at påkjørselen ikke er den utløsende årsak, med mindre det kan sannsynliggjøres at det foreligger konkurrerende årsaker. Når det gjelder konkurrerende årsaker er det skadevolder som har tvilsrisikoen.»

19

Skadeevne

– sammenheng med øvrige kriterier?

20

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på nakkeslengskader

✓ Skadeevne

② Akuttsymptomer

③ Brosymptomer

④ Forenlighet

21

	LA-2017-151379 LA-2017-83342	RG-2009-1043	LB-2015-81457 LB-2016-162932	LB-2018-171251	LH-2010-151729 LG-2003-2320	LH-2017-51963
Hendelse (skade/sykdom)	1-3 dager	4-7 dager	8-14 dager	1-2 måneder	3-6 måneder	Mer enn 6 måneder Tid (fra hendelse)
Avgjørelse Tidsaspekt	LA-2017-151379 LA-2017-83342	RG-2009-1043	LB-2015-81457 LB-2016-162932	LB-2018-171251	LH-2010-151729 LG-2003-2320	LH-2017-51963
Beviste akuttsymptomer	<p>LA-2017-151379</p> <p>«Det viser til utlysken-beskrivelsen ikke det legges til grunn, denne var, til det som framkommer av opplysningene om A's fødsling som smitte i 1 måned etter utlysken, de plager kan forårsake om i sin kontakt med legene som skilsmisjonen på Sykehuset i Vestfold samme kveld som utlysken skjedde, samt de objektive funn som i henhold til nektgesubstans derfor da ble gjort.»</p> <p>LA-2017-83342</p> <p>«Lagmannstretten finner at det foreligger akutte symptomer i form av smerte fra nakke eller hode innenfor et par døgner etter trafikkuksjonen. Det viser til at skadeliende opplysningene foreligger allerede dagen etter trafikkuksjonen, og gjenstår gangbar i tiden framover, og til det som foregår på de nektgesubstans i utlysken.»</p>	<p>«Vår legespesialist framgår at A sykdom var hos lege. Han har besøkt seg selv som en vektstøtte og smerte. Brevet på det overnevnte, samt A's egen fødsling i netten, legger lagmannstretten til grunn at A hadde en høy trykkløst for å oppføre seg. Han ble behandlet 6. november 2009 (faktadato: 21. august) med søknad i by av dem. Lagmannstretten legger til grunn at A opplysningene foreligger fra hadde beredde smerte og ubehag, og at disse hadde materielle seg. I tillegg viser etter skadeliende-punktet. De funn og nektgesubstans som ble gjort av legen til og på kraniet som som skadeliende til å konstatere at A hadde problemer bla. med nakke og skulder, og at funnene kan utvilsomt til tilhørende 6 dager tidligere.»</p>	<p>LB-2016-162932</p> <p>«Grunnnevnt om utlysken innad i opplysningene A legespesialist med smerte i nakken og hode.»</p> <p>At det er dokumentert opplysningene som skilsmisjonen. Lagmannstretten er også enig med A i at akuttsymptomer kan være egnet til å kunne by over utlysken skadeliende. Smerte i nakke og hode kort tid etter utlysken kan tilsi at smerten har vært av en viss styrke. I henhold til lagmannstretten også merket seg at A kraniet som som foreligger 12 dager etter utlysken, tilleggs legen, overfor alle opplysningene symptomer på smerte i nakken. Det må tilsi at kraniet som i et visst utlysken ved tidspunktet som den første tiden etter utlysken.»</p>	<p>LB-2018-171251</p> <p>«Ifølge gjeldende kraniet fra lagmannstretten, under noe tvil, at det er sannsynligvis akuttsymptomer. Det viser i denne sammenheng til e-posten A skrev til sin advokatgjerning på morgenen den 17. juni 2011, hvor noen timer etter at utlysken skjedde hadde han funnet ned. Han opplyste om utlysken og om at han hadde ville og skadet innover i fallet. Det viser også til at A var sykdomstid ved opplysningene i to dager etter utlysken. Videre viser det til at A opplysningene overnevnt til advokatgjerning først for at advokatgjerning sendte melding om utlysken til NAV 4. juli 2011, opplyste om at han hadde skadet venstre kne i fallet. ...»</p> <p>«Lagmannstretten finner at det er sannsynligvis akuttsymptomer på dette tidspunktet. A opplysningene som ble gjort i Norge, og først legespesialist, hvor kraniet ble rammet, skjedde i Danmark 11. august 2011, nesten to måneder etter at utlysken ble rammet.»</p>		
Ikke beviste akuttsymptomer			<p>LB-2015-81457</p> <p>«72 dager etter skadeliende (22. april) opplyste A legespesialist. «Selv om det er sagt for de første dagene etter utlysken må ha høyde for at A var gangbar og smerte fra venstre kne – som kan være vedt for at utlysken skjedde på 10 – og senere fra ribben, er det påfallende at det fore den 2. mai framkommer noe om skadeliende. Som nevnt, er det ikke foreligger noe smerte som begynte for sin dagpart. Utskytning fra hva medisinisk forskning har sagt om skadeliende fra nakken og skulder for tid etter som hovedregel vil være, er det etter lagmannstretten funn til om dem vil være et skadeliende dokumentert.»</p>		<p>LH-2010-151729</p> <p>«Ved bevistemaene vil opplysningene og dokumentasjonen som i et legespesialist opplyste om utlysken, normalt må legespesialist være ...»</p> <p>«Ikke beviste smerte av fallet, samt det forhold at A først opplyste om fallet 6 måneder etter hendelsen, viser at et eventuelt fallet må ha utgått et høyt begrepet innenfor A, som A som som utlysken i forhold til utlysken som er dokumentert.»</p> <p>LG-2003-2320</p> <p>«Tilsvarende vil det er en viss tvil om at det er akutt smerte og at man vil en skadeliende i dette skadet ville ha forventet smerte i nakken og smerte noen dager en skadeliende med utlysken i nakken. Han bekkrer at A kunne ha levd seg gjennom seks måneder uten å ha kontakt med lege, men at for A som hadde kontakt med lege og måtte bruke, ville det være usannsynlig å se utlysken skadeliende.»</p>	<p>LH-2017-51963</p> <p>«Utskytning fra lagmannstretten nektgesubstans var akuttsymptomer i nakken innenfor to måneder. Videre var det fra ca. 3 måneder etter utlysken en periode på ca. 1 1/2 år hvor skadeliende ikke utvilsomt i lagmannstretten til tross for at A var på en lang tid i nektgesubstans i denne perioden. Et viktig bakgrunn i denne sammenheng er skadeliende- og hodeparten er svært utgått i nektgesubstans og ofte opplyste om en bestemt bruk, jf. For-2010-1547 avsett. Lagmannstretten vil også påpeke at om hodeparten foreligger utlysken skadet at hodeparten som sykdom er utlysken ble bevist med kraniet. ...»</p>

Lexia Education, Skjema over akuttsymptomer

Professor dr. juris Morten Kjelland 2020

22

Akuttsymptomer

– berøringsflate med helseretten: feil i journaler

Lasterampe/Varebur (LB-2018-171251, avsagt 9. desember 2019)

«A har forklart at han mener at opplysningene i journalen er feil. Han har opplyst at han ikke var hos lege 21. juli 2011, og at det er feil når det i journalen fra konsultasjonen 11. august 2011 skrives at han på det tidspunkt ikke hadde symptomer. Lagmannsretten finner ikke grunnlag for å betvile opplysningene i journalen. Dette er tidsnær dokumentasjon, og det er ingen konkrete holdepunkter som underbygger at opplysningene i journalen er uriktige. Legene som skal ha skrevet journalen er ikke påberopt som vitner i saken. Etter lagmannsrettens syn er det svært lite sannsynlig at det skal foreligge et journalnotat fra en konsultasjon 21. juli 2011, dersom denne konsultasjonen ikke skal ha funnet sted.»

- ▶ **Plikt til å korrigere journal etter hpl. § 42 (og §§ 43-44); sml. personvernforordningen art. 16**
- ▶ **Rett til å få journalen korrigert etter pbrl. § 5-2**

23

De fire bevistemaene

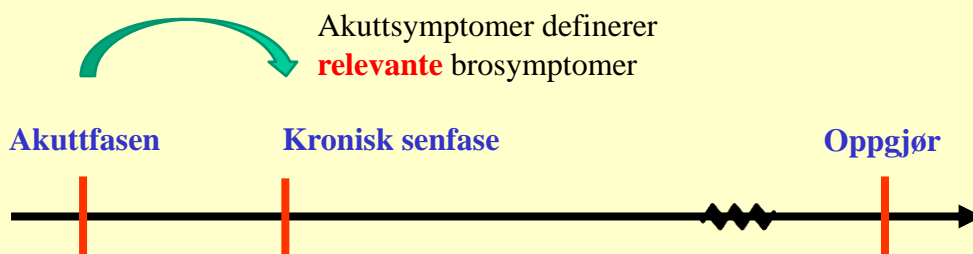
– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- ✓ Skadeevne
- ✓ Akuttsymptomer
- ③ Brosymptomer
- ④ Forenlighet

24

Brosymptomer

– relevanskravet & koblingen mot akuttssymptomkravet

Kjelland (Nordisk försäkringstidskrift 1/2020) – «relevanskravet»

«Det er viktig å merke seg at de symptomene som er **relevante** for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er **de symptomene som skadelidte fikk i akuttfasen**. Dermed er det vilkåret om akuttsymptomer som definerer hva som er relevant for vurderingen av brosymptomkriteriet.»

25

Brosymptomer

– tidsnære bevis & «strengt dokumentasjonskrav»

Helsfyr/Etterstad (LB-2018-188881)

«Det legges til grunn at A hadde akuttsymptomer etter hendelsen. Spørsmålet er om symptomene vedvarte på en slik måte og over slik tid at de tilfredsstillt kravet om brosymptomer frem til en kronisk senfase. Lagmannsretten legger til grunn at det i denne typen saker må stilles strengt krav til dokumentasjon. Tidsnær dokumentasjon vil ha særlig vekt, jf. Rt-2010-1547 avsnitt 44.»

Ramstadsløtta (LB-2018-16633)

«Når det gjelder spørsmålet om brosymptomer, fremgår det av Rt-2010-157 ... avsnitt 44 at det må stilles strengt krav til dokumentasjon. Som nevnt kontaktet A ikke lege – og heller ikke fysioterapeut e.l. – i perioden han hadde pappaperm og sommerferie, dvs. fra april til august 2012. Selv om han i denne perioden på omkring fire måneder ikke trengte en formell sykmelding, dvs. i forhold til arbeidsgiver, synes det naturlig å anta at om han hadde hatt sterke nakkesmerter ville han uansett, av helsemessige grunner, ha kontaktet lege e.l. for å få hjelp.»

► **MEN: Fravær av dokumentasjon er ikke nødvendigvis fravær av plager – konkrete grunner?**

26

Brosymptomer

– grunner som kan forklare fravær av journalnedtegnelser

Portåpner (LB-2018-133926, avsagt 4. november 2019)

«Lagmannsretten finner videre at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at nakkeplagene som oppsto etter arbeidsulykken 13. oktober 2015 vedvarte fram til det ble avdekket prolaps i begynnelsen av februar 2016, eller om man vil, at det foreligger *brosymptomer*. Skadelidte har forklart at hun fortsatte å ta smertestillende og betennelsesdempende midler, og at arbeidet ble tilrettelagt etter ulykkeshendelsen, ved at hun ble skjermet for tyngre oppgaver slik som garderobesituasjoner. Dette støttes av forklaringene fra hennes kollegaer. Barnehagen er en såkalt IA-bedrift.»

27

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- ✓ Skadeevne
- ✓ Akuttsymptomer
- ✓ Brosymptomer

4 Forenlighet

28

Forenlighet

– tendenser etter Nakkesleng IV-dommen

- ✓ **Økt oppmerksomhet** mot det todelte forenlighetskriteriet, og da spesielt «forløpskriteriet» (befestet som eget tema)
- ✓ I dag ofte drøftet som **selvstendig vilkår** uten like eksplisitte koblinger til brosymptomvilkåret; til forskjell fra de første årene etter Nakkesleng IV
- ✓ Antydning til økt kobling til adekvanslæren; **«resirkuleringsfenomenet»**

29

COVID 19

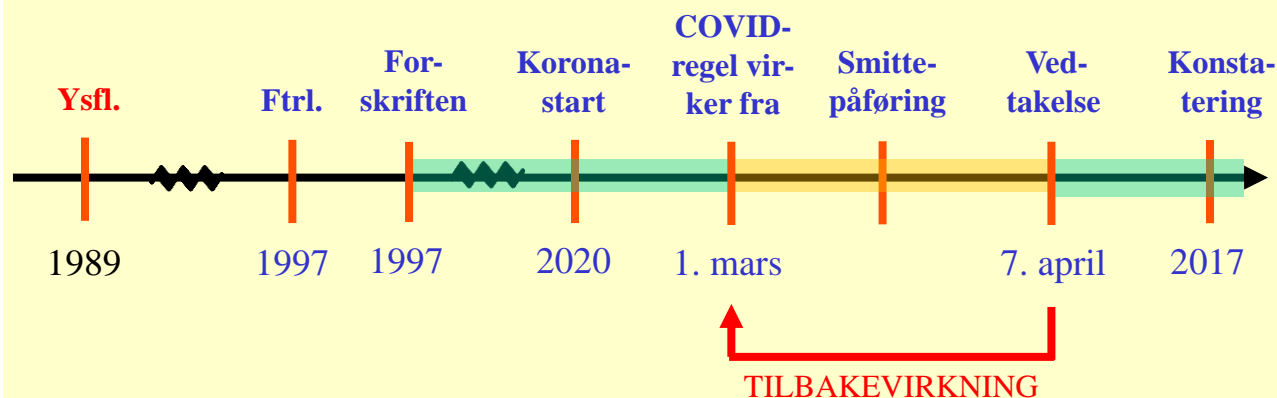
med alvorlige komplikasjoner

30

Kronologien

– tilbygget til listesykdomsforskriften om COVID 19 med alvorlige komplikasjoner

31

Rettskilder og vurdering

– er en yrkesskadeforsikrer bundet av tilbakevirkningsregelen?

Generelt (tolkning)

- Ordlyden
- Lovens og forskriftens system
- Ikke løst eksplisitt i forarbeidene, men: Formål og historikk
- Utgangspunkt: Ysfl. følger trygden mht. dekning av type sykdom og tid
- MEN: Trolig en grense for spesielle tilfeller; hard tilbakevirkningsgrad, sml. Grunnloven § 97, Høgberg mfl.

Konkret vurdering av unntaksregel

- Uforutsett utvidelse; kan potensielt sett gjelde mange (avsetninger)
- Tidsperspektiv: begrenset tidsrom

32

Rettskilder og vurdering

– er en yrkesskadeforsikrer bundet av tilbakevirkningsregelen?

Generelt (tolkning)

- Ordlyden
- Lovens og forskriftens system
- Ikke løst eksplisitt i forarbeidene, men: Formål og historikk
- Utgangspunkt: Ysfl. følger trygden mht. dekning av type sykdom og tid
- MEN: Trolig en grense for spesielle tilfeller; hard tilbakevirkningsgrad, sml. Grunnloven § 97, Høgberg mfl.

Konkret vurdering

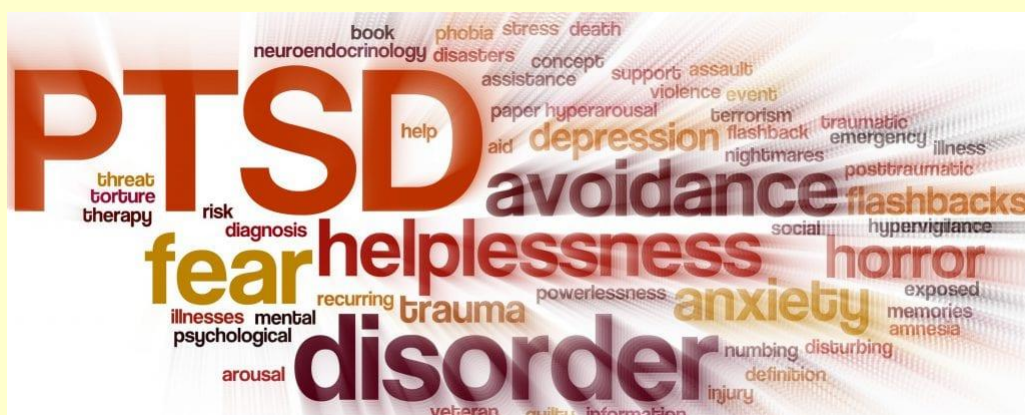
av unntaksregel

- Uforutsett utvidelse; ukjent omfang
-
- MEN: Systemet har en iboende dynamikk ved nettopp å skulle være fleksibelt (nye sykdommer tilføyes)
- Her: begrenset tilbakevirkning; uansett akseptere fra vedtaksdato
- Ville selskapene endret premien med kunnskap? Ventelig med økning?

33

Juridisk-medisinske temaer

– utvalgte problemstillinger

34

Juridisk-medisinske temaer

– moderne medier

Kan man få **PTSD** uten selv å ha vært i faresonen, men opplever hendelsen (stressoren) gjennom sosiale medier?

35

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

Sjokkdom I (Rt. 1938 s. 626)

Alexander Kielland (RG 1990 s. 187)

Bersagel (Rt. 1960 s. 357)

Beltebil (RG 2005 s. 583)

Sola (Rt. 1966 s. 163)

Hauketo (Rt. 1985 s. 1011)

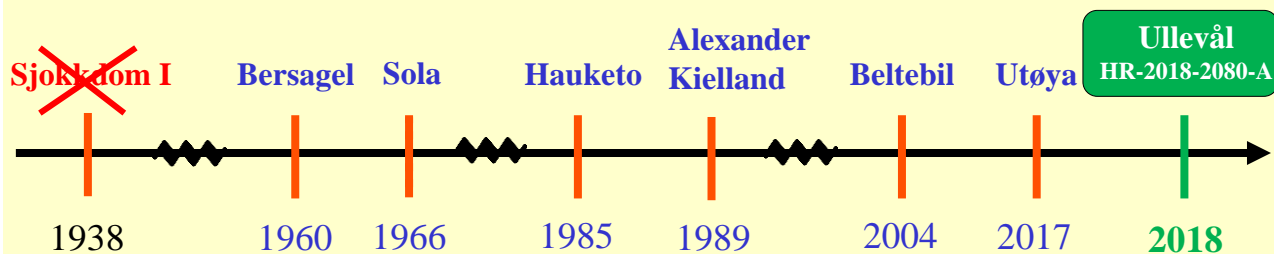
Utøya (HR-2017-352-A)

Ullevål (HR-2018-2080-A)

36

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «*særlig belastning*»
- Sammensatt juridisk og medisinsk begrunnelse

37

Ullevål (HR-2018-2080-A)

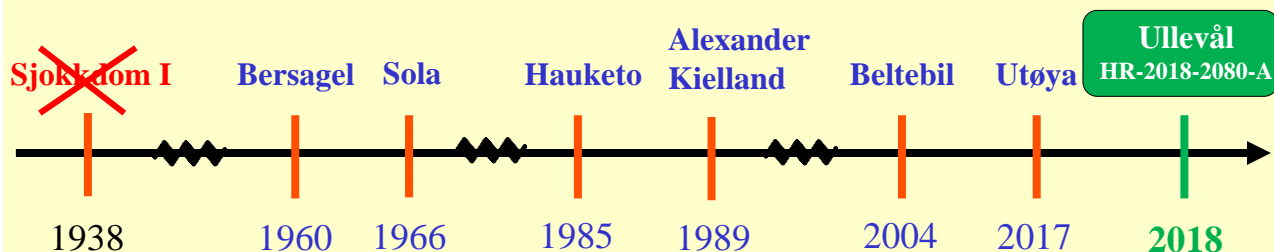
«Siden forrige gang Høyesterett tok stilling til rekkevidden av det erstatningsrettslige vernet for en forelders psykiske skade som følge av at et barn dør i en ulykke – dette var Sola-dommen for mer enn 50 år siden – har vi, nasjonalt og internasjonalt, fått vesentlig mer og dypere innsikt i psykologiske skademekanismer, årsaksforhold og komplekse sorgreaksjoner. Denne kunnskapen innebærer blant annet at man i større grad enn før vil kunne anse psykiske skader når noen mister et barn som påregnelige. Dette er tilfellet også der selve skadesituasjonen er mindre ekstraordinær. Man har dessuten mer avklarte diagnoser og diagnoseverktøy. Og man har et etablert og tilgjengelig behandlingsapparat.» (avsnitt 42)

↳ Sml. andre deler av erstatningsretten, f.eks. om faktisk årsakssammenheng, se *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64) og *Nakkesleng IV* (Rt. 2010 s. 1547)

38

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «*særlig belastning*»
- **Prejudikats effekter? Et øyeblikksbilde per mai 2020**

39

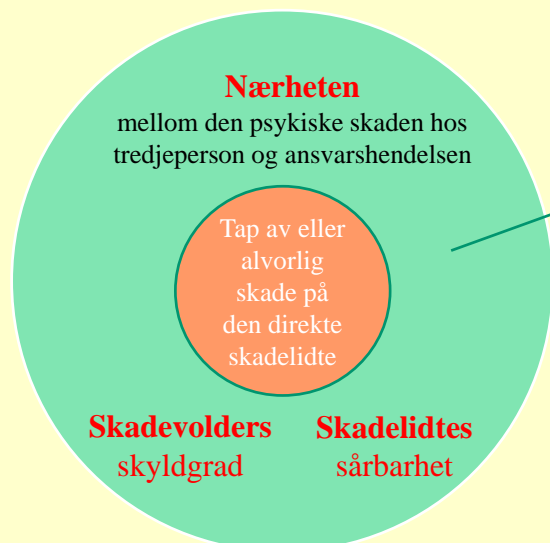
Dødfødsel (PSN-2015-3315)

«For at ansvar for slik psykisk skade hos forelderen skal kunne være aktuelt, må det likevel være forhold knyttet til skadesituasjonen eller omstendighetene rundt den som i seg selv representerer en særlig belastning for forelderen, utover selve tapet av, eller skaden på, barnet» (avsnitt 49). Nemnda bemerker at det fremgår av dokumentene i saken at far til barnet i foreliggende sak ble sykemeldet etter dødfødselen som følge av «reaktiv depresjon» og «psykisk ubalanse sorgreaksjon». ... Etter nemndas vurdering foreligger det ikke opplysninger i saken som tilsier at far har hatt en reaksjon som går utover en normal sorgreaksjon og at det ikke foreligger forhold som representerer en «særlig belastning».» (kursivering i original)

- ↳ Et kvalifikasjonskrav
- ↳ Hva er riktig målestokk? Fortsatt behov for rettsavklaring

40

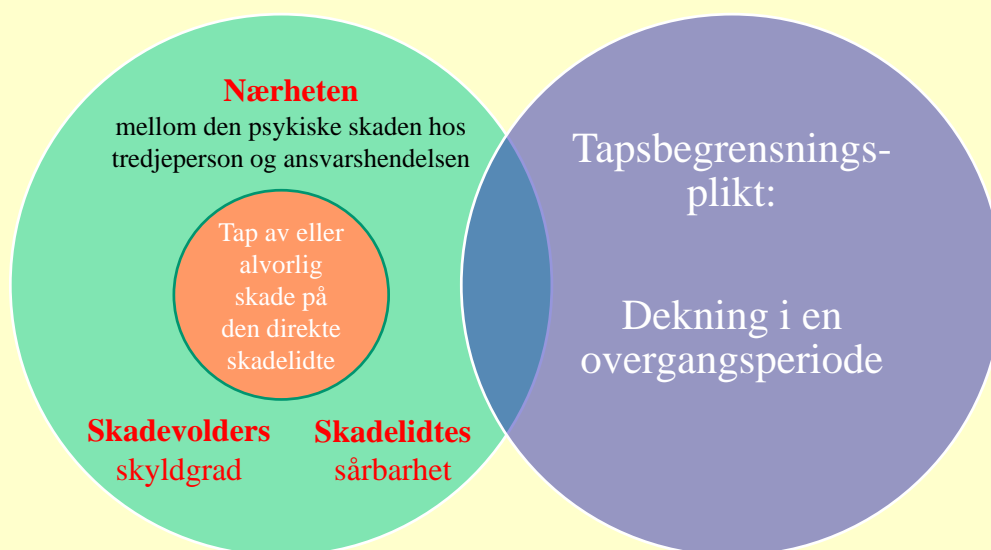
Ullevål (HR-2018-2080-A)

«For at ansvar for slik psykisk skade hos forelderen skal kunne være aktuelt, må det likevel være forhold knyttet til **skadesituasjonen eller omstendighetene rundt den** som i seg selv representerer en *særlig belastning* for forelderen, utover selve tapet av, eller skaden på, barnet.»

41

Ullevål (HR-2018-2080-A)

42

4

Gjenåpning & etteroppgjør

Frostatting lagmannsrett 13. desember 2019

LF-2019-60243, HR-2020-582-U

43

4

Laboratorieleder (LF-2019-60243)

❶ Er det årsaks-sammenheng mellom arbeidsulykken og økningen i uførheten fra 60 til 100 prosent?

- Partene var enige om at svaret er ja

❷ Tolkning: Kan både avtaleloven § 36 og forskriften § 5-1 anvendes ved gjenåpning (og som dermed kan lede til et *etteroppgjør*) etter ysfl.?

- **Taler for:** Ordlyden i lov og forarbeider stenger ikke for det
- **Taler for:** Lov normalt rang foran forskrift
- **Taler for:** FinKN-avgjørelser
- **Taler mot:** Behov for å kunne sette sluttstrek
- **Taler mot:** Gode grunner kan tilsi at forskriften anses som uttømmende

Delkonklusjon: Avtaleloven § 36 kan anvendes ved siden av yrkesskedeforskriften § 5-1

Lagmannsretten enstemmig om tolknings spørsmålet.

❸ Konkret rettsanvendelse: Kan den konkrete avtalen revideres?

Viser til Rt. 2013 s. 769

Flertallet: Nei

- stor velferdsmessig betydning for SL
- bistand fra advokat
- begge parter tok en risiko + full og endelig oppgjør
- skadelidtes alder (og uførhet)
- **Tidsdimensjon:** 15 år fra ulykke til forverring, krav om etteroppgjør fremmet ved stevning 13 år etter avtalt oppgjør

Mindretallet: Ja

- Økningen i uførhetsgrad + utsikt til bedring på avtaletidspunktet

44

Nyere rettspraksis i
personskaderetten

45